

*Ростислав Придко, аспірант
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна
Науковий керівник: Варцаба В.І., д.е.н., професор*

РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ЧИННИКА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Децентралізація є важливим інструментом державної регіональної політики, яка має на меті підвищити добробут громадян, змінити систему управління громадами зокрема та систему адміністративно-територіального устрою держави загалом. Її ефективність залежить безпосереднього від того, на скільки готовими є громади до змін та від особливостей середовища їх запровадження.

Роль децентралізації як базового чинника регіонального розвитку визначається багатьма чинниками та параметрами. У загальному плані децентралізація має багато позитивних ефектів на соціально-економічний розвиток регіонів:

По-перше, зміна централізованого правління на децентралізоване сприяла розширенню можливостей для місцевого самоврядування. За принципом субсидіарності розподіл повноважень змінюється на користь громад, в результаті чого до компетенції органів місцевого самоврядування передається вирішення проблем, що є максимально наближеними до місця їх виникнення. Як результат: зменшується рівень бюрократії за рахунок того, що більшість адміністративних питань може вирішуватися безпосередньо в кожній окремій громаді [1]; зростає ініціативність на місцевому рівні (громадяни відчувають себе більш залученими у процес розвитку своєї території); відбувається підвищення якості послуг та їх доступності для мешканців громад через кращу проінформованість про потреби і проблеми жителів території.

По-друге, зміцнення правлінських позицій влади на місцях з одного боку забезпечує фінансову незалежність громад з іншого шляхом:

- запровадження оновлених механізмів накопичення бюджетних коштів, за якими органи місцевого самоврядування можуть акумулювати місцеві податки та отримувати цільові надходження із вищого рівня адміністративно-територіального устрою [3];

- збільшення кількості власних дохідних джерел та доходів від податкових надходжень на них;

- розширення можливостей щодо залучення додаткових ресурсів до місцевого бюджету через, наприклад, розміщення тимчасово вільних коштів на депозитах, придбання цінних паперів, надання позик, муніципальні облігаційні позики тощо.

По-третє, завдяки підвищенню спроможності територіальних громад та їх фінансової незалежності громади мають більше можливостей для реалізації власних стратегій розвитку, оновлення місцевої інфраструктури (будівництва, реконструкції об'єктів соціальної сфери завдяки отриманню додаткових фінансових стимулів для розвитку) [2], підвищується загальна інвестиційна привабливість територій та їх конкурентоздатність.

Проте варто зазначити, що досягнення позитивного впливу децентралізації не є аксіомою та може нести як переваги для суспільства, так і певні недоліки. Вчені вважають, що існує обернений зв'язок між децентралізацією та соціально-економічним розвитком що присутній навіть в тих регіонах, які активно розвиваються. Даний ефект може спостерігатися через такі причини:

1) зростання економіки забезпечується більше підвищенням частки капітальних видатків, ніж їх перерозподілом, що зазвичай призводить до перетворення місцевих бюджетів з бюджетів розвитку на бюджети «проїдання»;

2) зростання доходів місцевих бюджетів спричинене головним чином збільшенням податкового навантаження на суб'єкти підприємництва, що породжує зниження їх інвестиційної активності та зацікавленості;

3) ефективність децентралізації залежить від рівня розвитку демократії: нижчий рівень демократії – нижча ефективність децентралізації [3];

4) якщо органи місцевого самоврядування не реагують на переваги та потреби громадян, то вплив децентралізації несе за собою короткостроковий ефект;

5) існує зв'язок між фінансовою децентралізацією та рівнем корупції – чим більший рівень корупції в країні, тим більша частка непродуктивних витрат та, відповідно, менший позитивний вплив децентралізації тощо [2].

Таким чином, дослідження показали, що децентралізація може мати неоднозначні ефекти впливу на розвиток регіонів. Загалом результати децентралізації проявляються одразу в покращенні соціально-економічного становища громад як наслідок фінансової та секторальної децентралізації. Однак, незважаючи на низку переваг, фактори негативного впливу все ж присутні. Тому варто пам'ятати, що досягнення позитивного впливу децентралізації є результатом комплексної роботи всіх суб'єктів господарювання загалом і можливе лише за умови зваженого підходу до реалізації реформи та взяття до уваги особливостей розвитку кожного окремого регіону зокрема.

Список використаних джерел:

1. Легка К.О. Фінансова децентралізація як основа регіонального розвитку. URL:http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23407/Lehka_Mahisterska_robot_a.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Романюк С.А. Регіональний розвиток і децентралізація: теоретичні та практичні аспекти. URL: http://re.gov.ua/re201603/re201603_010_RomanyukSA.pdf
3. Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні. Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. С. 153. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/decentralizatsiya-i-formuvannya-polityky-regionalnogo-rozvytku-v-ukraini_0.pdf